

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 20. V Ljubljani, 31. oktobra 1910. Letnik XXVII.

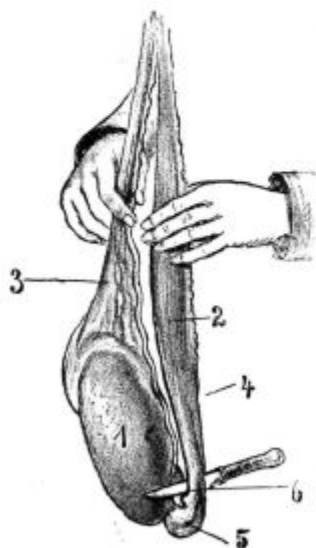
Obseg: Kopljenje bikov. — Gnojenje z apnom in jesensko gnojenje travnikov s Tomasovo žlindro. — Ne zabite na gnojenje s kalijem. — Vsi za enega, eden za vse. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Kopljenje bikov.

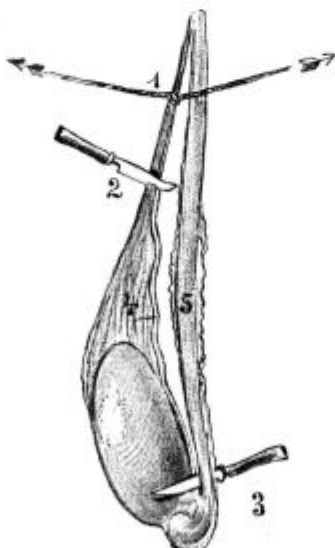
(Odgovor na 333. vprašanje.)

V veliki pokrajini slovenske dežele kmetovalci

roke, in vse, kar pri kopljenju rabi, mora biti istotako snažno. Rezač naj si dobro umije roki z milom; še bolje je, če jih slednjič spere s karbolovo vodo. Med delom naj si roki sproti umiva. Nož, ki ga rabi za

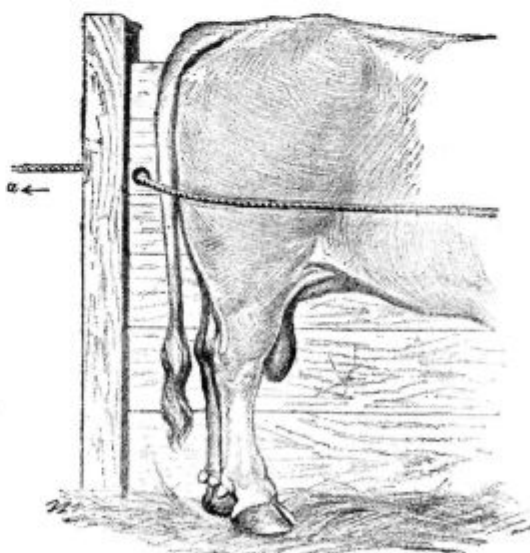
Podoba 69.

Podoba 70.

Pod. 71. kopljenje, naj bo skrbno osnažen in naj pred porabo leži par trenutkov v vreli vodi, da se zagotovo zamore vsi nevarni trosi. Isto je tudi storiti z motvozom, ki se rabi. Ob tej priliki opozarjamo naše gospodarje, da tudi vselej takrat, kadar dajo svoje živali skopiti kakemu rezaču iz poklica, strogo gledajo na tu popisano snago, ker le tedaj se je mogoče ubraniti tako ne-

Podoba 72.

svoje bike še sami kopijo, in sicer večinoma na jako sirov in neumesten način, pri čemer mnogo živali nevarno zbolijo in tudi pogine. Ker pravilno kopljenje z nožem nikakor ni težko, ga torej vsak pameten človek more sam izvršiti, zato ga v nastopnih vrstah popišemo. Pri kopljenju je glavni pogoj srečnega izida največja snaga, in sicer naj ima rezač popolnoma čiste

varnega prisada. Nož naj se med delom večkrat osnaži in vtakne v vrelo vodo in naj se celó ne poklada na tla ali na druga nesnažna mesta. Če se gleda, kako naši rezači kopijo prasice in svinje, če se vidiyo njih umazane roke in umazana priprava, potem se pač ni čuditi, če toliko skopljenih živali pogine, in to skoraj izključno za prisadom.

Kolikor prej se bik skopi, tem laže se delo zvrši in tem manj dobi vol obliko bika, in zadnji del se v primeri s sprednjim bolje razvija. Pri pozno rezanih volih se močnejše razvijeta vrat in prsi.

Ravna se pri kopljenju bikov takóle:

Najprej je možno močno napeti, in nato se koža od zgoraj navzdol skozinsko prereže z ostrim nožem. Sedaj se prikaže modo (jajce), ki je tako, kakor ga kaže podoba 69. Na tej podobi je 1 modo, 2 je del semenskega traku s skupno kožico, 3 je del semenskega traku s semenskim vodnikom, z žilami in s čutnicami, 4 so žile odvodnice od postranskega moda in 5 je mesto, kjer je prirasel semenski trak. — Sedaj se prereže od zgoraj navzdol, kakor kaže podoba 69., skupna kožica, ki se pri 6 popolnoma odreže ali odtrga od moda. Nato se prime s palcem in s kazalcem desne roke prav močno vsled prereze ločeni semenski trak ter se modo z levo roko toliko časa suče, da se odtrga. K temu je seveda potrebno nekoliko vaje.

Pri starejših bikih pa ta način ni priporočen, ker živali lahko izkrvave, temveč je postopati tako, kakor kaže podoba 70. Ta podoba kaže, kako je s prerezo ločen semenski trak od skupne kožice, ki se pri 3 popolnoma prereže, ter se semenski trak pri 1 z motvozom trdno poveže in pri 2 z nožem prereže.

Dober je tudi tisti način, ko se s semenskim trakom naredi voz, kakor kaže podoba 71., pri čemer je trak toliko vun izvleči, da se dá zanjka narediti in zadržniti.

Po kopljenju je živalim dati zadosti čiste in suhe stelje ter jih je varovati prepiha.

Večje živali je po kopljenju bolj pomalem krmiti. Kmalu po kopljenju se pokažejo precejšnje otekline, ki jih ni treba posebej zdraviti. Čeprav skopljena žival manj ali več trpi, bolešno stanje vendar kmalu poneha in se je smrtne nevarnosti za žival le tedaj bati, če se je naredila kaka posebna hiba, ali če je vsled nesnage pritiskal prisad. Posebno je paziti, da je semenski trak dobro podvezan in z njim tudi mala žila dovodnica (glej 2 na podobi 71.), ki pelje k postranskemu modu (glej 5 na podobi 69.), drugače lahko nastane smrtonosno izkrvavenje.

Ker se stari biki ne kopijo lahko, zato navadno ob kopljenju ni treba živali na tla vreči in povezati, temveč zadostuje dobro privezati jih za roge ter jih z vrvjo h kaki steni pritiskniti, kakor kaže podoba 72.

Gnojenje z apnom in jesensko gnojenje travnikov s Tomasovo žlindro.

Apno je neobhodno potrebna hranilna snov za vse rastline, zlasti pa za krmske rastline. Te bodo le tedaj delale krepko in rastno živino, če je v njih dovolj apna. Izkušnja uči, da ni boljše krmske rastline kakor je detelja, in to je v precejšnji meri pripisovati njeni veliki vsebini apna.

Dočim imata žito in slama le do $\frac{1}{2}\%$ apna, ga ima travniško seno 1% in domača detelja 2% , nemška detelja (lucerna) celo $2\frac{1}{2}\%$.

Vzlic temu dejstvu pri nas skoraj nihče ne misli na gnojenje z apnom.

Večina naših kmetovalcev deloma nič ne ve o važnosti apna, deloma pa misli, da imajo naša tla tako dovolj apna v sebi, saj je skoraj ves naš svet nastal na apnenih tleh.

Res mi kmetujemo na apnenih tleh, ne pomislimo pa, da smo v teku stoletij iz vrhnje obdelane rodne plasti zemlje vzeli velikanske množine apna in da se je mnogo tega apna tudi izgubilo v spodnje plasti zemlje, kamor ne segajo korenine.

Ozirati se je pa še na nekaj drugega. Vse rastline morejo uživati le v vodi raztopljeno hrano, in če je morda v obdelani zemlji tudi še vedno veliko apna, pa je lahko v taki obliki, ki je slabo raztopen in zato kot rastlinska hranilna snov ne hodi v pošte.

Kaj nam pomaga z uvažanjem tuje plemenske živine izboljševati domačo goved, če ji pa doma ne dajemo zadosti apnene krme, vsled česar nazaduje in ni več tista, kakor je bila vpeljana. Ne trdimo torej, da tuja dobra plemenska živina ni za nas, ampak priznajmo, da jo mi kvarimo s slabo krmo.

Mi torej silno in nujno priporočamo porabo apna za gnojilo, opozarjamo pa, da bo dejanski uspeh le tedaj dober, če se apno kot gnojilo pravilno rabi in vedno v zvezi z zadostno množino vseh drugih potrebnih gnojil. Glede gnojenja z apnom se more vsakdo natančno poučiti iz knjižice „Apno v kmetijstvu“, ki se dobiva pri naši družbi po 30 vinarjev.

To, kar je človeku najlažje in najbližje, navadno najmanj ceni in uvažuje, zato že naprej vemo, da bo malo kmetovalcev, ki se bodo precej začeli dejansko zanimati za gnojenje z apnom.

Apno kot gnojilo je le tedaj kaj vredno, če se nahaja v zemlji raztopno, bodisi, da pride vanjo kot živo apno ali pa kot prav fino zmleta apnenčeva moka. Blato s cest, ki se posipljejo z apnenčevim gramozom, je zategadelj dobro apneno gnojilo, ker je v njem veliko apnenca prav fino zmletga (strtega).

Sedaj je ravno čas misliti na gnojenje travnikov, da si zagotovimo za bodoče leto obilnega pridelka. Pognojiti moramo travnike, kakor smo v zadnji številki „Kmetovalca“ povedali, s fosforovo kislino, s kalijem in z dušikom, pozabiti pa ne smemo tudi na apno.

Gnojiti moramo torej tudi z apnom. Ker pa večina kmetovalcev ni mislila in morda še dlje časa ne bo mislila na to hranilno snov, zato nima pripravljenega gnojilnega apna v primerni obliki. Kaj torej početi?

V zadnji številki „Kmetovalca“ smo objavili spis z naslovom: „Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro!“ Ta klic danes ponovimo, in sicer s posebnim ozirom na gnojenje z apnom, kajti Tomasova žlindra ima v sebi do 60% najfineje zmletga apna, zato Tomasova žlindra ni samo fosfatno gnojilo, ampak tudi apneno, ker njeno fino zmleto apno nudi rastlinam na jako dober način potrebno apneno hrano, in sicer polagoma v tisti množini, kakor jo rastline ravno potrebujejo.

Če gnojimo travnike spomladi s superfosfatom, ni njegov učinek tako dolgotrajen kakor učinek Tomasove žlindre in vrhutega ne gnojimo obenem s prepotrebim apnom. Zategadelj nujno priporočamo sedaj jeseni gnojiti travnike le s Tomasovo žlindro, poleg kalijevih in dušičnatih gnojil, kajti Tomasova žlindra pride do veljave le

ob jesenski raztrositvi in ima še to velikansko prednost, da prav primerno gnoji tudi z apnom.

Gnojite torej svoje travnike precej sedaj jeseni s Tomasovo žlindro, kjer z njo boste obenem gnojili tudi s potrebnim apnom?

Ne zabite na gnojenje s kalijem!

Ogromna večina naših kmetovalcev še nima pravega pojma o umetnih gnojilih. Mnogim je vreča umetnega gnojila nič drugega kakor umetno gnojilo in ne poznajo razlike med vrečo Tomasove žlindre, superfosfata, kalijeve soli, kajnita, amonijevega sulfata ali čilkega solitra.

Čestokrat se pripeti, da pridejo udje naše družbe v družbeno pisarno ali nam pišejo po umetno gnojilo in ne povedo, katero želé. Če se vprašajo, kaj pravzaprav zahtevajo, pa marsikdo pravi, dajte mi vrečo tistega umetnega gnojila, ki najmanj stane. Neudom se slednjič kaj takega ne more zameriti, ker ne bero „Kmetovalca“, a naše ude pa kar naprej v „Kmetovalcu“ poučujemo o bistvu umetnih gnojil, zato so taki dogodki naravnost mučni.

Če naj rastlina uspeva, mora dobiti vse hranilne snovi, ki jih potrebuje, zlasti pa fosforove kisline, kalija, dušika in apna.

Vse te hranilne snovi se nahajajo v „dobrem“, mi pravimo v dobrem hlevskem gnoju, zato je hlevski gnoj bil, je in ostane najvažnejši gnoj, celo ker tudi v drugih ozirih in po drugem načinu najbolj vpliva na rodovitnost zemlje.

Naš hlevski gnoj je pa glede nekterih hranilnih snovi pomanjkljiv in marsikje ga iz gospodarskih ozirov tudi ne gre vselej rabiti, n. pr. posebno na travnikih, zato moramo seči po umetnih gnojilih.

Kakorhitro pa gnojimo z umetnimi gnojili, pa smemo redkokdaj enostransko ravnati in moramo hkrati gnojiti z vsemi tistimi umetnimi gnojili, ki dajo zemlji vse gori omenjene poglavitne hranilne snovi.

Prav pogostokrat se pri nas dela napaka, da kmetovalci gnoje travnike samo s Tomasovo žlindro, ali, kar je še slabše, samo s superfosfatom, kajti na ta način se prinese v zemljo samo fosforova kislina, drugih hranilnih snovi pa nič, zato je uspeh v pričetku navadno dober, a pozneje pride razočaranje.

Ne gnojimo nikdar travnika samo s fosforovo kislino, dajmo mu tudi kalija, dušika in apna, pa bomo imeli dobre pridelke in travnik se ne bo izsesal!

V mnogih krajih priznajo imenitni učinek fosforove kisline, ki ga naredi z gnojitvijo s Tomasovo žlindro ali s spomladi s superfosfatom, ni jim pa mar za gnojenje kalijem, z dušikom in z apnom. To je silno napačno in zle posledice pridejo prej ali slej.

Ravnatelj kmetijsko-kemijskega preskušališča v Celovcu, dr. Svoboda, je zadnja leta na Koroškem delal poskušnje z različnimi fosfatnimi gnojili v vseh pokrajinah te dežele ter je prišel do zaključka, da je na Koroškem gnojenje s kalijem istotako važno, kakor s fosforovo kislino. Pri nas na Kranjskem in ravnotako na Štajerskem in Primorskem so pa čisto enake razmere.

Prav nujno prosimo vse kmetovalce, ki vsled naših opominov gnoje svoje travnike z umetnimi gnojili, da nikdar ne rabijo v ta namen samo fosforovo kislino, bodisi v obliki Tomasove žlindre jeseni, kar je najbolj

priporočeno, ali v obliki superfosfata spomladi, ampak da obenem na **vsak način gnojijo tudi s kakim kalijevim gnojilom**, n. pr. s pepelom, s kajnitom ali s kalijevo soljo, in istotako tudi s kakim dušikovim gnojilom, kakor je gnojilica ali amonijev sulfat.

Pepel je prav izborno kalijevo gnojilo, a ga nimamo veliko in je tudi pri nas razmeroma dražji kakor kalijeva sol. Iz raznih ozirov, ki smo jih v „Kmetovalcu“ že večkrat navedli, je gnojenje s kalijem pri nas najcenejše s kalijevo soljo. Premogov pepel ne hodi v poštev, ker nima v sebi znatne množine kalija.

Kakšno opravilo ima hranilna snov **kali** v rastlini, še ni natančno dognano. **Gotovo pa je, da je kali rastlinam neobhodno potrebna hranilna snov** in da nobena rastlina ne more rasti, če nima na razpolago te hranilne snovi. Pomemben je kali tudi za tvorjenje ogljikovih vodikov (skroba, sladkorja, staničnine), zato je od njega odvisno tvorjenje zrnja in slame pri žitu, skroba v krompirju, sladkorja v pesi in v grozdju. Tudi mlado listje, brsti in popki so bogati kalija. Poskušnje so pokazale, kolike množine te hranilne snovi potrebujejo posamezne kmetijske rastline. In vendar se kalijeve soli še vedno ne rabijo v toliki meri, kakor kakor fosfornata in dušičnata gnojila. Glavni vzrok tej nedostati rabi je to, da mnogi kmetovalci mislijo, da ima njih zemlja dosti kalija v sebi, posebno tista, ki je nastala iz prahribin, torej peščenoilovnata in ilovnata zemlja. Zadnja leta so pa obsežni poskusi dokazali, da po prhnjenju nastali kali v zemlji navadno ni v taki obliki, da bi ga rastline lahko uživale, da je užitnega kalija v taki zemlji razmeroma malo ter da se gnojenje s kalijem izplača tudi na najboljši zemlji. Kalijeve soli ne učinkujejo le s svojim kalijem, ampak tudi s postranskimi solmi, in sicer na ta način, da vplivajo na težko raztopne hranilne snovi v zemlji, da se tope ter jih potem rastline lahko uživajo. Po teh postranskih soleh postane fosforova kislina, ki se nahaja v Tomasovi žlindri in drugih fosfatih, bolj izdatna.

Kali, ki ga v kalijevih soleh damo zemlji, ta trdno drži v sebi, da ga voda ne more izprati; zato tako gnojenje zaleže za več let. **Nadalje pa kalijeve soli na ta način vplivajo, da je po njih zemlja vlažna; rastline, ki smo jih s kalijem pognojili, torej sušo mnogo lažje prenašajo kakor pa tiste, ki jim ni bilo pognojeno, kar je posebno za naše južnoavstrijske pokrajine znamenito.** Tudi na to moramo opozoriti, da rastline, ki imajo dosti kalija na razpolaganje, mnogo manj trpe vsled mraza, kar je ugodno za one kraje, koder radi nastopajo pozni mrazovi.

Vsi za enega, eden za vse.

Spisal prof. Fr. Pengov.

Konec.)

Naka, ljubi moj, človek, ki tako dela, ne more biti normalen, ampak zagaman, nespameten in — neumen. Če si razžaljen zavoljo tega, ti ne morem pomagati, kajti — preveč imam na razpolago snovi, da lahko nastopim z dokazom resnice.

Še se nahajajo, Bog bodi zahvaljen, kmetje, ki so zavoljo budalosti svojih tovarišev ravno tako obupani, kakor sem jaz. Tudi oni pridigujejo „pamet“, toda zastonj, in pritrjujejo mi, ko pravim: „Kmet je v hudi stiski zavoljo gospodarske stiske, toda potaplja se v dnu

morja zavoljo svoje slabosti. Danes je le ena rešitev v sili, in ta se imenuje: Edinost, zmisel za skupnost!"

"Vsi za enega, eden za vse", tako naj bi bilo in tako mora biti. Če se pritožuješ, ljubi kmet, da ima današnji gospodar tako malo prijateljev na svetu, potem se nikari preveč ne čudi, saj ti sam tako preteto malo držiš na prijateljstvo v najbližjem sosodstvu! Najprej, kmet, udejstvuj načelo: "Vsi za enega!" To je kit, lepilo, ki drži močnejše kakor vsi paragrafi. Kjer ta kit drži skupaj ljudi enega stanu in ene misli, tam se bo tudi kmalu znašel tisti "eden", ki se bori in bije za vse druge.

Pri kmetu pa še vedno velja: "Pojdimo vsi nad enega in eden naj nastavi hrbet za vse!" Gorje tistemu, ki žrtvuje svojo grbo celokupnosti. Kmalu bo zelena in modra udarcev, ki žvižgajo po njej, in če ima še kaj časti v sebi, potem naj se le urno poslovi od nje, kajti kmalu mu jo bodo odstrigli, prav do korenine.

Tako je in tako bo ostalo, dokler ne dostaja med našimi kmeti zmisla za skupnost, dokler se ne bodo čutili vsi kmetje kot en, celoten, mogočen organizem, ampak jih bo ločevala globoka špranja, dokler bo gledal kmet na tovariša z nevoščljivim očesom in dokler bo stala gorenja vas kake občine dolenji vasi iste občine sovražno nasproti, kakor pes in mačka.

Tako je in tako ostane, dokler bo med desetimi kmečkimi hišami enajst različnih misli, ker ima med devetimi teh kmetov vsak drugačno mnenje in deseti, ki sedi med njimi, ima po navadi dve misli, to se pravi, vsak dan drugačno.

Kmet, slabo stoji tvoja stvar. Nositi moraš lepo butarico skrbi in nesreč, ki ti žuga, da te popolnoma potlači na tla. Če pa pride kdo, da bi ti pomagal, potem ga poženeš z motiko proč, namesto da bi mu podal bratovsko roko. "Divide et impera!" so rekli že stari Rimljani, to je: Razdeli svoje težave in nosil jih boš polovico lažje skupno z drugimi. "Sloga jači". Ti dve gesli ti utegneta še pomoči.

Kmečki program za bodočnost se mora glasiti: Vsi za enega in eden za vse!

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 333. Pri nas režemo ali kopimo junce večinoma doma, zato bi nam dobro došel pouk, kako se to delo pravilno vrši. Prosim tozadevnega pouka. (N. D. v B.)

Odgovor: Kako se junci pravilno kopijo, smo objavili l. 1901. v 21. številki "Kmetovalca". Ker je od tedaj že dolgo časa in ni napačno, če se kmetovalci večkrat pouče o tako važnih rečeh, zato smo v današnji številki "Kmetovalca" vnovič priobčili tozadevni spis, ki naj Vam služi za odgovor na Vaše vprašanje.

Vprašanje 334. Kaj je vzrok, da ima pet mesecev star junček zelo vdrt hrbet? Junček dobiva vsak dan zdrobljen oves, otrobe in klajno apno. Vprašal sem že več živinozdravnikov, a nobeden mi ni dal pravega odgovora. (J. G. v Š.)

Odgovor: Da ima Vaš junček vdrt hrbet, more biti to njegova prirojena lastnost. Tej neprimlikli pa more biti vzrok tudi napačno krmljenje in oskrbovanje mlade živali. Če ni bila žival tako krmljena in oskrbovana, da bi bila mogla dobiti krepko okostje in krepke kite in mišice, potem se je prav lahko zaradi tega hrbet upognil, zlasti če je žival vsled prevelikih množin malo izdatne krme dobila velik

trebuh, ki hrbtnico dol vleče, in če je žival morala jesti iz previsokih jasli ali celo iz senenih gar. Nezadosten pregib na prostem istotako ne okrepi dovolj okostja, mišičevja in kit vzleje dobri krmi. Vzrok more biti tudi materno mleko, ki zaradi matrne pomanjkljive krme ni imelo v sebi dovolj rudninskih hranilnih snovi. Ni pa vedno vzrok le pomanjkanje apna in fosforove kisline v krmi, temveč tudi klorovih spojin. V takem slučaju je treba materi in mladiču pokladati kuhinjsko sol, ki je klorov natrij. Kteri vzrok je pri Vašem junčku, mi ne moremo vedeti, a iz tega, kar smo povedali, morete sami dognati, kje vzrok pravzaprav tiči.

Vprašanje 335. Ali je za malega posestnika bolje orati na kraje ali brez krajev? (I. P. v P.)

Odgovor: Na kraje, oziroma na ozke kraje orati je samo tamkaj opravičeno, kjer je na njivah tako tenka rodna plast prsti, da jo je treba z brazdama skupaj spraviti, da se dobi kolikor toliko dovolj debela rodna plast zemlje. Povsod drugje je pa oranje na kraje, bodisi pri malih kakor pri velikih posestnikih, nezmislno in naravnost gospodarsko škodljivo. Pri oranju na ozke kraje se prst popolnoma nezadostno obdeluje, se pospešuje rast plevela, zato pa imamo pri nas toliko stroškov s pletvijo, da žito skoraj kupimo od plevic. Oranje na kraje je pri nas večinoma le še ostanek starokopitnega kmetovanja.

Vprašanje 336. Ker se bo letos naredilo veliko brinjevca in ga ne bo mogoče kmalu prodati, zato vprašam, sčim je namazati notranjo plat soda, kjer se brinjevec hrani, da žganje ne porumeni? (I. M. v Č.)

Odgovor: Vsled dotike zraka z alkoholom v žganju se del alkohola prične pretvarjati, rjavi in daje žganju rumenkasto barvo. Ker je les luknjičav, zato prihaja v sod vedno nekaj zraka, in žganje v sodu sčasom porumeni. Če se prihod zraka v sod zabrani, t. j., da se luknjice v sodu po možnosti zamaše, potem žganje v sodu dlje časa ne postane rumenkasto. V to svrhu se mora sod znotraj s kako rečjo prevleči, ki lesne luknjice zamaši, ki pa vendar v žganju ni raztopljiva in ga torej ne more pokvariti. Taka reč je parafin, ki se z njim vsa notranja stran soda prevleče. Kako se sod znotraj s parafinom prevleče, je opisano v 3. številki "Kmetovalca" iz l. 1908.

Vprašanje 337. Imam 12 let staro kobilo, ki na križu nima dlake. Kaj je temu vzrok? Skušal sem jo zdraviti z zmesjo iz smodnika, jedilnega olja ter zdrobljenega žganega ovsa. To sredstvo so mi svetovali izkušeni konjerejci, a ni prav nič pomagalo. Kako naj ravnam, da se gola mesta na konjevem križu zopet z dlako obrasejo? (M. A. v N.)

Odgovor: Če kobila ni izgubila dlake na križu vsled drgnjenja, potem je vzrok kaka vrsta lišaja ali grintavost. Lišaj povzročajo glive (bakterije), grintavost pa pršice. Ker je teh vrst gliv in pršic večje število, zato je treba dognati, katera teh zajedalk je bolezen povzročila, da je potem mogoče izbrati pravo sredstvo za zdravljenje. Tista zmes, ki ste jo Vi rabili za zdravljenje, je popolnoma brezpomembna, ker ne more zatreti nobenih takih gliv ali pršic. Pokličite živinozdravnika, ki določeno dožene izvir bolezni in Vam potem zapiše primerno zdravilo. Ne mislite pa, da mora živinozdravnik takoj pravo zadeti, kajti vrsto dotične glive ali pršice ni tako lahko takoj nedvomno dognati. Sploh je mnogo teh kožnih bolezni zelo dolgotrajnih in je treba pri zdravljenju potrpljenje. Kjer so pa dlačne korenine (čebulice) že uničene, tamkaj ne more zrasti nobena nova dlaka. Iz tega sledi, da živinozdravnik more bolezen ozdraviti in zlasti njeno razširjanje preprečiti, zato pa še ni gotovo, da se po ozdravljenju vsa gola koža zopet obrase z dlako.

Vprašanje 338. Ali sme lastnik poginule živali zahtevati povračilo za kožo, če občina plača konjaču stroške za pospravo in zagrebanje mrhovine, kajti koža od odrasle govedi more biti vredna 25 do 50 K. (M. B. v Z.)

Odgovor: Pravico do kože ima tisti, ki plača konjača, vendar je konjaču brezpogojno plačati vse tiste pristojbine, ki mu gredo, in sicer posebej za odvažanje mrhovine, posebej, če jo je odrl, in istotako posebej, če jo je zagrebel. Kože take živali, ki je poginila za kako kužno boleznijo, pa konjač sploh ne sme nazaj dati, temveč jo mora uničiti in zagrebsti.

Vprašanje 339. Pri meni začno mladi prasički, precej ko jih odstavim, bolehati, postajajo medli in dobe grampavo kožo. Nobena krma, in tudi najboljše, nič ne pomaga, ravnotako zmviranje prasičev nič ne izda. Prasiči sicer ne poginejo, a če se zakoljejo, se najde v njih vse zdravo, le na jetrih se nahajajo vodene bule. Vem, da utegneta dolžiti nesnažne in zatohle svinjake, pa jaz imam dobro urejen svinjak in dosledno skrbim za največjo snago. Na čem torej bolehaajo moji prasiči, sčim naj jih krmim in zdravim, da bodo zdravi? (J. J. v S.)

Odgovor: Vaši prasiči imajo metljaje v jetrih, t. j. neko vrsto glist. Te gliste se same oplojuje in ležejo jajca. Na kak način pa pridejo jajca iz prasiča ter se naprej razvijajo na mokrih tleh, zlasti v mlakužah. Tamkaj se zopet brez oplojevanja silno razmnožujejo in nekatere vrste žive v blatnih poljih. Te stvore potem pojedjo prasiči, in v njih jetrih se popolnoma razvije zopet nova jetrna glista (distoma hepaticum). Zdravila proti jetrnim glistam ni nobenega, temveč je edino sredstvo to, če se prasiči obvarujejo, da nimajo prilike požirati zaroda omenjenih glist. Svinjake in njih okolico, kamor hodijo prasiči, je treba temeljito očediti vseh mlakuž in mokrotnih prostorov, kjer bi jajca gliste imela priliko živeti. Kuhinjska sol neki uniči ta jajčeca, zato priporočajo omenjene prostore potresti s kuhinjsko soljo, ki jo je tudi prasičem pokladati. Obolele prasiče je krmiti z močnimi krmili, ki se jim dodaja nekoliko soli, a biti morate previdni, kajti sol v preveliki množini je za prasiče strupena.

Vprašanje 340. Pri nas delamo košare za sadje in koše za domačo rabo iz leskovega lesa, ki iz njega delamo vitre in kole za pletenje omenjenih posod. Te košare in koši, ki se večkrat zmočijo, pa kmalu strohne in navadno smo v enem letu ob nje. Sčim naj bi namočili les za pletenje, da bi postal bolj trpežen in bi tako prihranili veliko dela in tudi lesa, kajti leskovina se vedno teže dobiva? (J. J. v S.)

Odgovor: Da les prehitro trohni, prihaja od silno majhnih gliv, ki se zajedajo v les, in te glive se tem laže in silneje razvijajo, čim več je vlage in čim večja je toplota. Pozimi moker les nikdar tako hitro ne trohni kakor poleti. Po možnosti posušite sproti vso zmočeno iz leskovine spleteno posodo in jo izven porabe hranite na suhem in zračnem kraju. Vsekako se bo taka posoda veliko dlje držala, če jo namažete z vročim karbolinejem. Slaba stran karbolineja je njegov zoperni duh, ki dolgo časa traja in se ga utegnemo navzeti reči, ki se v take posode devljejo. Bolj bi priporočali omenjeno pleteno posodo kakih štiriindvajset ur namakati v 2% raztopini modre galice. S to raztopino prepojen les najmanj trikrat tako dolgo trpi kakor ne napojen, in vrh tega modra galica nima neprijetnega duha. V zadnjem času se priporoča les mazati z mikrozolom, ki je brez duha, ni hlapen in tudi ne jedek. Mikrozol dobite pri tvrdki Ed. ard Lutz & Cie., Dunaj, X., Hausergasse 39—41. Glede učinka mikrozoila še nismo čuli sodeb, dočim Vam za dober učinek raztopine modre galice moremo jamčiti.

Vprašanje 341. Ali je mogoče sedaj jeseni presaditi smreke iz gozda na vrt, namesto spomladi, ker takrat

dolgo časa leži v gozdu sneg ter bi bilo za saditev prekesno? (B. v Š.)

Odgovor: Smreke lahko s pridom presadite iz gozda na vrt tudi jeseni in boste imeli tem boljši uspeh, s čim večjo prsteno gručo smreke izkopljete in jih vsadite na novo mesto. Pri izkopavanju smrek je paziti, da se korenine po možnosti malo odgrnejo in ne poškodujejo. Svet okoli smreke je dobro stlačiti in je to pozimi večkrat ponoviti, kajti jeseni presajene smreke srenj kaj rad privzdigne.

Vprašanje 342. Imam 2 m visoko in 8 cm debelo cipreso, ki bi jo rad presadil, zato vprašam, če se taka cipresa sploh da presaditi, na kakšen način najbolje in kdaj? (J. L. v L.)

Odgovor: Cipresa je vedno zelena rastlina, zato njeni življenjski pojavi pravzaprav nikdar ne ponehajo in so pri nas le tedaj neznatni in skoraj mrtvi, kadar je dovolj mrzlo vreme. Na vsak način se tudi tako velika cipresa da s pridom presaditi in na podlagi prej omenjenega bo to delo najboljše zvršiti, kadar je mrzlo. Z dobrim uspehom boste cipreso presadili, če jo izkopljete s po možnosti veliko gručo prsti, ki se drži korenin, da se te vsled takega ravnanja ne odgrnejo, v svojem delovanju ne prekinajo in ne poškodujejo. Pri presajanju cipres v naših mrzlih krajih se je istotako ravnati po navodilih, ki so označeni v predstojemem odgovoru.

Vprašanje 343. Moja poldrugo leto stara kobila ima zadnji nogi v kolenih močno otekli. To sem zapazil, ko je kobila prišla s planine. Sosedje mi svetujejo, naj kobile nič ne zdravim, ker otekline sama preide, kajti ima le „kevžeh“ vsled prehlajenja. Prosim odgovora, odkod utegne prihajati ta otekline, ki povzročajo, da so kobilne noge zelo grde. Bojim se, da bi napaka ostala, če se ravnam po navetu sosedov in konja z ničemer ne zdravim? (S. D. v K.)

Odgovor: Vsled prehlajenja kobila prav gotovo ni dobila oteklih členov, zato je domnevanje Vaših sosedov popolnoma napačno; oni vse take bolezni pri konjih, ki si jih ne vedo razlagati, imenujejo z brezpomembno besedo kevžeh. Konji so silno radi na planinah ter z velikim naporom silijo visoko v pečine, vsled česar si kaj lahko pokvarijo noge, če pridejo omehkuženi na planine ali če imajo prirojeno mehkužnost. Vaša kobila ima vsled naporne hoje po strmi planini bržkone mehurje ali vnate kite v členu, zato jo je odločno takoj treba dati primerno zdraviti, drugače ji ostane napaka za vse življenje. Kakšno bolezen ima kobila in kako jo je zdraviti, mi seveda ne moremo vedeti, zato je edino pravo, da pokličete večšega živinozdravnika, ki določi naravo bolezni in Vam da pravo navodilo za zdravljenje.

Vprašanje 344. Vsled obilnega škropljenja z modro galico so ostali reclji grozdja sivi, in sedaj ima mošt po galici skominasto grenak okus. Kako se da iz mošta, oziroma pozneje iz vina, odstraniti neprijeten, grenak okus. (I. D. v S.)

Odgovor: Grenki okus v moštu ne prihaja od modre galice, temveč od čreslovine, ki se je izlužila iz grozdnih blastin in pelkov pri kipenju, bodisi da ste pustili mošt predolgo na hlastinah in tropinah kipeti, in zlasti, ker bržkone grozdja pred kipenjem in stiskanjem niste rebljali. Grenki okus, ki prihaja od čreslovine, se pozneje v vinu deloma samodsebe nekoliko poizgubi, odvzame se pa tudi vinu s čiščenjem z želatino. Močno grenko vino se včasih sploh ne da popolnoma popraviti. Storiti je pač treba, kar se da, a bolj užitno se naredi, če se pomeša s kakim mehkejšim vinom.

Vprašanje 345. Od ajdove setve mi je ostalo nekaj superfosfata in kalijeve soli. Ta ostanek nameravam porabiti za gnojitev travnikov, zato vprašam, ali naj gnojim

travnik s superfosfatom in s kalijevo soljo sedaj jeseni, ali šele prihodnjo pomlad? (J. K. v S.)

Odgovor: S superfosfatom, ki je fosfatno gnojilo in ima v sebi v vodi raztopno fosforovo kislino, je na travniku odločno bolje gnojiti spomladi, ker se je ob jesenski gnojitvi bolj ali manj bati delne izgube dragocene fosforove kisline. Zaradi prihranitve dela je tudi s kalijevo soljo obenem s superfosfatom gnojiti spomladi, dasi je kalijevo sol bolje potresati jeseni, ker ima ona potem lastnost, da spomladi pridržuje vlago, ki zelo pospešuje razkrajanje organskih snovi, ki dajejo rastlinam velevažni dušik.

Vprašanje 346. Moja tri leta stara krava ima na sprednjih nogah trde grampave bule, ki jih tukaj imenujemo gobe, ter ima na eni nogi takšno, da je debela kakor srednje jabolko. Mazal sem gobe z jesenovo vodo, pa nič ni pomagalo, zato vprašam, **kako se dajo odstraniti gobe na nogah pri kravi?** (J. A. na V.)

Odgovor: To, kar Vi imenujete gobe, ni nič drugega kakor čisto navadne bradavice, ki pri govedih morejo doseči označeno velikost. Bradavice povzročita neka gliva, so zato bržkone nalezljive, in vsled tega se množe na napadenem govedu samem, preidejo pa tudi na druge živali in celo na človeka, ki ima opraviti z bradavičastimi živalmi. Bradavice se odpravijo, če se odžigajo s kako prav jedko rečjo, n. pr. s kako močno kislino ali tudi s salicilno kislino, ali se pa odstranijo potom operacije. Kako se na te načine bradavice odstranijo, nam ne kaže popisovati, in bo najbolje, če se obrnete do živinodravnika. Jesenova voda je za bradavice popolnoma nedolžna in je zato čisto naravno, da niste imeli uspeha. Tudi vsa druga domača sredstva proti bradavicam niso nič vredna, in če kdo misli, da mu je kako tako sredstvo resnično pomagalo, se zelo moti, kajti bradavice lahko prej ali slej sameodsebe preidejo, torej uspeha ni bilo pripisati takemu sredstvu, ampak dejstvu, da so bradavice sameodsebe prešle.

Vprašanje 347. Imam kravo, ki sama sebe sesa, vsled česar imam veliko škodo, kajti krava je drugače izborna molznica. **Kako preprečim, da se krava ne bo sama sesala?** (A. P. v R.)

Odgovor: Samosesanje je pri kravi prav sitna razvada, ki se le na ta način prepreči, da se kravi onemogoči priti do svojih seskov. Če se krava nakratko priveže, malokdaj kaj pomaga, ker se ji vseeno posreči z zadnjim koncem telesa priti do gobca in vrhutega tako privezovanje iz drugih vzrokov ni umestno. Boljši so široki leseni obodi, ki se denejo kravam okoli vratu, da jim onemogočijo skloniti vrat, da bi mogle do seskov. Pa tudi taki obodi v obliki komatov iz raznih razlogov niso kaj prida. Boljša je priprava, ki se natakne na hripelj v nosu, kjer živali prav nič ne ovira pri jedi, pač ji pa onemogočuje sesanje. To pripravo smo popisali v 1. številki letošnjega „Kmetovalca“ in smo jo razjasnili s podobami. Dobiva se pri tvrdki Franz Zimmer na Dunaju, IV/I, Wienstrasse 21.

Vprašanje 348. Moje lansko vino se je iz neznanega vzroka scikalo. Letos smo to vino vrgli na tropine, misleč, da vsled tega izgubi cik, pa ima še vseeno duh in okus po kislu. **Ali je kako sredstvo, da bi cikasto vino z njim ozdravil?** (A. Z. v K.)

Odgovor: Da se je vino scikalo, pač ni neznan vzrok, kajti cikanje povzroča kisova gliva, ki pride iz zraka, zlasti v vinskih kletih, kjer ne poznajo umnega kletarstva. Kisova gliva izpremeni del alkohola v kis. Kisova kislina se ne da vzeti iz vina, ne da bi se vino bistveno izpremenilo. Kadar je kisova gliva v vinu, deluje naprej, razkrajja alkohol in vino postaja vedno bolj cikasto. Napredovanje cika se pač da ustaviti, če se kisove glive v vinu popolnoma zamore,

kar se doseže s pasteriziranjem. V to svrhu je treba imeti na razpolaganje pripravo za pasteriziranje. Prekipenje cikaste vina na svežih tropinah nič ne velja, kvečjemu pospeši razmnoževanje kisovih gliv, ker s takim ravnanjem pride vino v še večjo dotiko z zrakom, ki pospešuje razmnoževanje teh gliv. Če je cikasto vino še užitno, naj se hitro porabi, drugače naj se pa porabi za izdelovanje kisa. Cikasto vino je po vinskem zakonu prepovedano prodajati.

Vprašanje 349. Letošnje lucerno so mi miši in črvi tako spodjedli, da je je komaj polovica ostala, zato nemeravam spomladi to deteljščico posejati z mešanico travnega semena, njivo pa poprej pognojiti s Tomasovo žlindro in kalijevo soljo. **Ali bi kazalo tako obdelano njivo pognojiti tudi s kakim dušičnatim gnojilom?** (J. J. v G.)

Odgovor: Pognojitev deteljšča s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo bo vsekako dobro učinkovala, ker je lucerna kot stročnica sposobna jemati dušik iz zraka. Jemanje dušika iz zraka po stročnicah posredujejo gotove vrste gliv, ki jih pa tudi ni v vsaki prsti dovolj, zato je tudi lucerna hvaležna, če se ji neposredno gnoji s kakim dušikovim gnojilom. Iz tega vzroka je zavreči mnenje, da deteljam nikdar ni gnojiti z dušikom. Trave pa niso sposobne jemati dušik iz zraka, in če naj dobro uspevajo, ga morajo dobiti v prsti, zategadelj Vam naravnost odločno priporočamo njivo, ki jo menite spomladi posejati z mešanico trav in jeseni pognojiti s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, pognojiti poleg teh gnojil spomladi še s kakim dušikovim gnojilom, in sicer najbolje z amonijevim sulfatom.

Vprašanje 350. Že dvakrat sem sejal jabolčne in hruševe peške, pa mi nikdar niso skalile, oziroma ozelenele, zato vprašam, **kdaj je najbolje sejati jabolčne in hruševe peške?** (J. M. v G.)

Odgovor: Jabolčne in hruševe peške se lahko sejejo jeseni ali pa spomladi. Jesenska setev bi bila pač boljša, ker se spomladi pospeši kaljenje, dobra pa ni zato, ker pozimi kaj rade miši vse peške pojedjo. Te peške imajo debelo luščino in zato potrebujejo veliko vlage za kaljenje. Na umeten način se kaljenje pešek za spomladansko setev pospeši, če se peške denejo nekaj dni pred setvijo v moker pesek in se hranijo v gorki kleti. Mešanico peska in pešek je treba v kleti seveda s primernim zalivanjem vedno vlažno ohraniti. Sicer pa te peške ob spomladanski setvi brez vsakih predpriprav tudi sameodsebe skalijo in ozelenijo, če so sploh kaljive, in če ste Vi imeli slabe uspehe, je bilo bržkone vzrok slabo seme. Peške naj se gosto sejejo, da jih dovolj skali, če jih pa preveč skali, se pa vzrasle rastline preprosto razredčijo.

Vprašanje 351. Kupil sem prav majhnih in mladih sadnih divjakov za podloge, ki jih mislim na njivo vsaditi za toliko časa, da bodo godni za drugo presaditev. **Kako naj pripravim zemljo za saditev divjakov in koliko narazen naj jih sadim?** (J. M. v G.)

Odgovor: Mladi divjaki za sadno drevje se sade kakih 10 cm narazen v vrste, ki naj bodo dobrih 25 cm narazen. Zemljo je treba dovolj globoko in skrbno obdelati, da se divjaki dobro okoreninijo, zato je treba z divjaki zasajeno gredo tudi pridno okopavati in pleti.

Vprašanje 352. Kolikokrat na dan je treba krmiti govejo živino, koliko časa naj bo med posameznimi krmskimi roki in koliko časa potrebuje goved, da krmo dobro prežveči? (F. B. v L.)

Odgovor: Goved se redno krmi dvakrat ali trikrat na dan in se gre vedno le za vprašanje, katerih teh dveh načinov je boljši. O tem se je že veliko razpravljalo in so še danes mnenja različna, kajti vsak učenjak svoje mnenje

zagovarja in utemeljuje s svojimi dokazi, ki imajo vsak nekaj zase. Med posameznimi roki pokladanja krme bodi vsaj tri do štiri ure časa, ker toliko časa goved potrebuje, da zaužito krmo prežveči in prebavi. Čim večje množine suhe in teže prebavne krme se pokladajo, tem daljši mora biti čas med posamesnimi krmskimi roki. Pri večkratnem pokladanju v manjših množinah živina prav gotovo krmo bolje porabi. Kjer se krmi samo seno in deloma slama, tamkaj se bo izhajalo z dvakratnim krmljenjem na dan. Ali naj se odločimo za dvakratno ali za trikratno pokladanje na dan, je prvič odvisno od kakovosti krme, t. j. če ima manjšo ali večjo prostornino, in če je lahko ali teže prebavna, in drugič od tistega, kar nam z gospodarskega stališča najbolje kaže. Pri dvakratnem pokladanju prihranimo čas in delo, in to je včasih tudi zelo merodajno.

Vprašanje 353. Kolikokrat na dan je bolje molsti, dvakrat ali trikrat? (F. B. v L.)

Odgovor: Čim večkrat na dan molzemo, tem več in tem boljšega mleka dobimo. Vsaka molža pa potrebuje čas in delo, in to oboje pomeni denar. Vrednost mleka od dvakratne molže ni posebno različna od trikratne molže; preprost račun z ozirom na vladajoče razmere v vsaki kmetiji posebej pokaže, kaj je z gospodarskega stališča boljše, t. j., ali naj dvakrat ali trikrat molzemo na dan.

Vprašanje 354. Da nam zajci ne ogledajo drevja, smo ga namazali z zmesjo iz apna, krvi, kravjaka in pepela, pa ta maža ni nič pomagala, dočim je eden naših sosedov drevje namazal z zmesjo iz črevesne maščobe, stolčnega česna, terpentina, karbolineja in malo petroleja. Sosedovega drevja, s tem namazanega, se nobeden zajec ni lotil. Kaj pravite k temu? Ali bi priporočali tako mažo proti glogdanju sadnega drevja po zajcih? (I. K. v Š.)

Odgovor: Maža za drevje, ki je narejena iz apna, krvi, kravjaka in pepela, ni zanič, kajti ona ne odvrča zajcev. V maži mora biti na vsak način kaka reč, ki zajcem smrdi ali jim je sploh zoprna. Da Vašemu sosedu, ki je mazal drevje s popisano mažo, zajci niso drevja ogledali, prav radi verjamemo, ker jih je odvrčala ena ali celo več teh primesi. Apno, ilovica, kri, kravjak in živalska dlaka so dobre in potrebne primesi za tako mažo, a le zato, da je maža lepljiva in trpežna; zraven pa se mora primešati še kaj smrdljivega in zajcem zoprnega. Med te reči med drugim tudi prištevamo goveji žolč.

Kmetijske novice.

Zahvala. Vsled odborovega sklepa podružnice c. kr. kmetijske družbe na Štrekljevcu, podružnica prav iskreno zahvaljuje visoko c. kr. kmetijsko ministrstvo za podeljeno državno podporo 500 K in slavni deželni odbor za deželno podporo 500 K za nakup vinskega cedila. S temi podporami in z doneski podružničnih udov je podružnica mogla ves svoj dolg poravnati in iz še posebej nabranega denarja podružnica nabavi žitočistilnik za skupno porabo. Vsled navedenih podpor in požrtvovalnosti podružničnih udov ima sedaj podružnica na razpolaganje vinsko cedilo, dve trtni škropilnici in kmalu bo imela še žitočistilnik, zato bo podružnica lahko s pridom delovala v prosoh kmetijstva in na veliko korist svojih udov.

Martin Drganc, načelnik.

Plemenske prasičke velike angleške pasme za polovično ceno bo deželni odbor v kratkem zopet razdeljeval. Oddajal se bo po en mrjašček ali pa mrjašček in dve svinjici skupaj. Živali bodo prihodnjo pomlad že za plemenitev. Prošnje je vložiti takoj na deželni odbor v Ljubljani. Posestniki iz krajev, kjer se nahajajo živinorejske zadruge, naj prosijo potom zadrug. Kdor prosi, se stem zaveže, da odkazane mu živali tudi sprejme.

Družbene vesti.

*** Redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe** bo v ponedeljek, 14. novembra t. l. dopoldne ob devetih v dvorani „Mestnega Doma“ v Ljubljani. Spored občenega zbora je objavljen med uradnimi vestmi te številke. Volitev novih odborikov se prične brez vsake debate takoj po otvoritvi občenega zbora in se glasovanje zaključí ob enajstih dopoldne. Nadaljnje točke dnevnega reda se rešijo pri popoldanskem zborovanju, ki se prične ob dveh. Zaradi hitrejšje zvršitve volitev se bo v slučaju potrebe volilo pri treh volilnih komisijah istočasno in bodo volilne komisije sestavljene iz zastopnikov vlade, glavnega odbora in enega družbenega uradnika. Po možnosti bodo volili udje posameznih podružnic istočasno, in sicer posebej udje gorenjskih, dolenskih in notranjskih podružnic.

*** Jesensko gnojenje travnikov.** Ker je v naših razmerah najbolj priporočeno gnojenje travnikov jeseni, in sicer s Tomasovo žlindro ter s kalijevo soljo, opozarjamo ude, naj tega gnojenja nikakor ne odkladajo ter naj potrebno množino teh gnojil pravočasno naroče. Cene so označene niže doli. Prav posebno opozarjamo na spis v zadnji številki „Kmetovalca“ „Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro!“ in na spise glede gnojenja z umetnimi gnojili v današnji številki „Kmetovalca“.

*** Naročnikom na Tomasovo žlindro.** Na razna vprašanja poročamo našim odjemalcem celih vagonov Tomasove žlindre, da so se tvornice sedaj odločile, da letos sploh ne odpošljejo večje množine žlindre po parniku čez morje v Trst, ampak da bodo večino naročeb kar naravnost iz tvornic po železnici na naslov odjemalcev odpravljale. Seveda iz tega za naše odjemalce ne nastane prav nikaka prikrasava in se bodo naročitve tudi z ozirom na voznino ravno tako računale, kakor če bi se iz Trsta zvrševale. Edino, kar naj naši odjemalci pri tem upoštevajo, je, da vagon, ki je odposlan po železnici iz tvornice, potrebuje 10 do 14 dni, preden pride do naročnika, dočim bi iz Trsta hitreje dospel. Naročniki celih vagonov naj torej svoje naročbe primerno prej priglasé. Družba sprejema že sedaj naročila na cele vagone. Manjše naročbe pa družba lahko tudi takoj izvrši iz ljubljanske zaloge, ker je že sedaj dobila nekaj vagonov prave Tomasove žlindre po železnici in jih bo porabila za nadrobno oddajo. Kakor se naši udje prepričajo iz naslednjih cen, so cene letos dokaj nižje od lanskih, ker je „Družba tvornic za Tomasovo žlindro“ v Berlinu na naše prizadevanje cene toliko znižala, da ni prav nič dražja kakor slabše zmleto konkurenčno blago; vrhutega pa more družba tudi letos dati onim udom, ki si naroče cel vagon, znaten popust K 25— pri vagonu, ker odpadejo za družbo pri takih naročbah razni stroški za prevažanje itd. v Ljubljani. Priporočamo torej takojšnjo priglasitev.

*** Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasova žlindra. Cene za nadrobno oddajo v Ljubljani so: za 17 odstotno blago K 6'90, za 18 odstotno K 7'20 in za 19 odstotno 7'50 za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 612—	K 648—	K 684—	K 720—	K 756—

za cel vagon z 10.000 kg.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje,

čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic. Odšteje se pri teh cenah popust, ki smo o njem posebej pisali. Ni še natančno znano, s kolikoodstotnim blagom se bodo naročbe zvrševale; čim več odstotno pa bo gnojilo, tem bolje bo v vsakem oziru, kajti naposled se za manjvredno žlindro plača ravno toliko voznine, kakor za mnogoodstotno. Naročitve prosimo že sedaj!

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 636 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimini, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. številki, na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirja, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešana umetno gnojilo**, ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 100 kg z vrečo vred brez voznine. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Tropine podzemeljskega oreha**. Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlete, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 1850 100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnymi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precčj podražje, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** so družbi zopet pošle.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunan se še posebej zaračunani za vsako pošiljatev 30 h za zavojo, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Vabilo

gospodom udom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na

-- OBČNI ZBOR --

ki bo

v ponedeljek, dne 14. novembra 1910. l.

ob devetih dopoldne

v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani.

□ □ □

SPORED:

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Volitev devetih odbornikov na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivših, ki jim je pošla poslovna doba.*) (Zaradi hitrejše izvršitve volitev je glavni odbor sklenil, da se bo v slučaju potrebe volilo, oziroma se bodo oddajale glasovnice pri dveh ali treh volilnih komisijah istočasno. **Glasovanje se zaključi ob 11 dopoldne** in bodo po tej uri smeli samo še tisti glasovati, ki bodo na volišču navzoči in poprej niso mogli priti na vrsto.)

Nadaljevanje občnega zbora popoldne ob dveh.

3. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1909.
4. Predložitev družbenega računa za l. 1909. in proračuna za l. 1911.
5. Poročila in predlogi odborovi.
6. Poročila in predlogi podružnic.
7. Nasveti posameznih družbenikov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1910.

Frančišek Povše,

predsednik.

Gustav Pirc,

ravnatelj.

*) Voliti je enega odbornika za dobo enega leta, čigar volitev se na občnem zboru l. 1908. ni izvršila, štiri odbornike za dobo dveh let na mesto gg.: Andreja Kalana, prelata, kanonika itd. v Ljubljani; Josipa Lenarčiča, graščaka, tvorničarja in predsednika kranjske trgovske in obrtne zbornice na Vrhniki; dr. Maksa pl. Wurzbacha, graščaka in odvetnika v Ljubljani; Janka Žirovnika, nadučitelja v Borovnici, ki njih nadomestne volitve niso bile izvršene na lanskem občnem zboru, in štiri odbornike za dobo treh let na mesto letos izstopivših odbornikov gg.: Frančiška Gombača, c. kr. kletarskega nadzornika v Ljubljani; Henrika barona Lazarinija, graščaka v Smledniku; Josipa Pogačnika, posestnika v Podnartu in podpredsednika poslanske zbornice, in Viljema Rohrmanna, ravnatelja kranjske kmetijske šole na Grmu.